

DE SINT-MARTINUSKERK TE RONSE

16-07-2014 : BESCHERM ERFGOED (MONUMENT)

Beste bezoeker hartelijk welkom in deze kerk!

Zoals u al gemerkt hebt gaat het om een sfeervol gebouw dat religieuze warmte en eenheid uitstraalt.

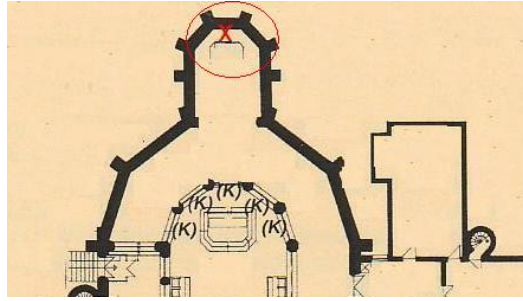
Eind 19de eeuw was de oude Sint-Martinusparochiekerk gelegen in de Sint-Martensstraat binnen “de Vrijheid” van Ronse, ten zuiden van de Sint-Hermeskerk, vervallen en te klein geworden.

Gestimuleerd door de toenmalige katholieke, ultramontaanse burgemeester Ephrem De Malander wordt voorgesteld een nieuwe parochiekerk op te richten. Op 12 december 1891 gaat de gemeenteraad van de stad Ronse akkoord om de nieuwe kerk te bouwen. Het gebouw werd ook gesponsord door de nieuwe gefortuneerde en invloedrijke families van textielindustriëlen die eind 19de eeuw een grote rol speelden in de economische bloei van de stad.

De nieuwe Sint-Martinuskerk werd opgetrokken in het hart van de nieuwe burgerwijk op een moerassig gebied dat kunstmatig opgehoogd werd en ten Noorden van de in 1861 aangelegde spoorlijn Oudenaarde-Ronse.

De bewaarde plans dateren van 1891-92 en zijn van de hand van de Gentse architect Modeste De Noyette (1847-1923), een vriend van burgemeester De Malander.

Op 11 september 1892 starten de werken. Op 18 september 1893 wordt de eerste steen gelegd door deken Mortiers in het bijzijn van pastoor Pycke en onderpastors De Vos en Van Dorpe. Deze eerste steen ‘Lapis primarius’ wordt ingemetst op 2m hoogte in de binnenmuur van de Sacramentskapel, het meest oostelijke deel van de kerk. Het was toen gebruikelijk om de ‘eerste steen’ achter het hoofdaltaar in de muur te plaatsen – zie schema op de volgende pagina.

Vier jaar later, op 19 september 1896, werd het Heilig Sacrament van de oude kerk onder grote belangstelling naar de nieuwe kerk overgebracht. De eerste mis werd opgedragen door Pastoor Pycke. De kerk werd plechtig ingewijd op 10 juni 1899 door Mgr. Stillemans, bisschop van Gent.

INTERIEUR

Het oeuvre van de architect is geïnspireerd door de 13de eeuw Scheldegotiek. De plattegrond in de vorm van kruisbasiliek heeft een asymmetrisch geplaatste westtoren, een schip en zijbeuken van zes traveeën (vier aan de noordzijde door de inplanting van de toren), de dwarsbeuk, het koor van twee traveeën met vijfzijdige sluiting, de twee zijkapellen en een kooromgang met zevenzijdig uitgebouwde askapel, ook Heilig Sacramentskapel genoemd. De ruime, in L-vorm gebouwde sacristie sluit aan ten zuidoosten – zie plattegrond achteraan de folder.

Indrukwekkend, streng en zeer gaaf bewaard interieur in rode baksteen. Het kerkgebouw opgetrokken uit baksteen van Lessines met verwerking van blauwe hardsteen van Soignies op een sokkel van Doornikse kalksteen en Franse steen voor de gewelfribben, bogen en gewelven. Door de afwisseling van deze materialen werd een veelkleurig effect bereikt. Het dakgebinte werd een volledig ijzeren constructie en het torendak kreeg een metalen hoofdstructuur.

Zoals de foto hieronder aantoont heeft de basilicale ruimte een drieledige opstand ten 1ste de spitsboogarcade op zuilen met achthoekige sokkel en knopkapiteel, ten 2de een triforium en ten 3de de ramen. Het geheel is overwelfd met bak- en zandstenen kruisribgewelven op gebundelde ribben en een stergewelf in de kruising.

Een triforium is een gang boven de zijbeuk in een kerk, boven de arcaden die staan tussen het schip en de zijbeuk.

Het triforium vindt zijn oorsprong in de basiliek waar het werd gebruikt voor handel en het voeren van discussies.

Naar ontwerptekeningen van 1894-96 van De Noyette werd het volledig nieuwe meubilair (altaren, koorbanken, communiebanken en biechtstoelen) uitgevoerd door het meubelatelier van Remi Rooms en in 1903 in de kerk geplaatst.

De glasramen van Jozef Casier, Gustaaf Ladon en Camille Ganton-Defoin werden geplaatst in 1897, 1914 tot 1919 en 1928.

Vijf schilderijen zijn afkomstig uit de oude Sint-Martinuskerk: **"Jezus aan het kruis"**; **"Heilige Hubertus"**; **"Heilige Martinus"**; **"Heilige Franciscus Xaverius"**; **"Piëta met wenende engelen"**

In 1972 werd een gedeelte van de sacristie, onder leiding van architect M. Delgutte, tot weekkapel ingericht . De preekstoel werd verplaatst en de communiebank omgevormd tot altaar. Een nieuwe bevloering met een geïntegreerd verwarmingsstelsel dateert van 1976. Tussen 2006 en 2010 werden de gevels en het dak gerestaureerd.

EXTERIEUR

Sterk verticaal geritmeerde zijgevels en transeptgevels met hoge puntgevels tussen versneden steunberen en drielicht in spitsboognis.

Op de zuiderzijgevel (kant Boudewijnpark) staat het **Heilig Hartbeeld** ter nagedachtenis van de gesneuvelden van beide wereldoorlogen. Het beeld stond oorspronkelijk op de hoek van de pastorie. Het werd na de sloop van de pastorie op de zuidwesthoek van het transept geplaatst.

Een asymmetrische westgevel met hoge puntgevel, links geflankeerd door een vijf geledingen hoge vierkante toren, afgelijnd door versneden steunberen, onder hoge naaldspits en cilindrisch traptorentje in oksel. In het uitgewerkt spitsboogportaal is het timpaan voorzien van een centrale beeldnis met **Sint-Martinusbeeld**.

De noordgevel met uitgewerkt zijportaal voorafgegaan door vier treden met ijzeren leuning. Een uitgewerkte spitboogvormige beeldnis met beeld van **Onze-Lieve-Vrouw met kind** siert de blinde muur erboven.

H.Hart

Sint-Martinus

O. L.Vrouw

In uurwijzerzin wordt de rondgang van de kerk besproken, beginnende met nr.1 “INGANG” - zie de plattegrond achteraan

1.INGANG

Piëta - Gepolychromeerd beeld

Glasramen:

*(A): de H. Augustinus en zijn moeder de H. Monica

*(B): De drie hoge glasramen en het roosventer van de westgevel toont in het midden Sint-Martinus; links en rechts Sint-Andreas en Sint-Ephrem; het linkse glasraam is onderaan gedateerd “A.D. 1897”

Taferelen uit het leven de H. Efrem (naamheilige van Efrem DE MAILANDER (1843-1939), burgemeester van Ronse (1872-1895) en volksvertegenwoordiger voor het Arrondissement Oudenaarde (1887- 1898)

Rechts van de ingang twee **processievaandels**

2.LINKER ZIJBEUK

Dooptont in de doopkapel afgesloten door neogotisch gesmeed ijzeren hek - Calvariekruis en beelden van Maria en Johannes

Vijf eikenhouten **neogotische biechtstoelen** - Twee in de linkerbeuk en drie rechts - let op de opengewerkte deurtjes met verschillende schildjes

Schilderij: De Emmaüsgangers - onbekend auteur

De zijbeuken bevatten **een reeks van tien driedubbele glasramen**. Het middelste van ieder drieluik stelt een tafereel voor uit het leven van Christus (Nieuwe Testament). Het linkse en rechtse glasraam worden geïllustreerd door voorstellingen uit het Oude Testament. Iedere reeks heeft een gemeenschappelijk thema. Onderaan staat telkens de schenker en opdrachtgever en het jaartal: b.v. : *"in memoriam / familiae* [industriëlen van Ronse zoals bijvoorbeeld Portois-Dopchie] */ anno domini* MCMXIV, MCMXV of MCMXVI".

*(C): De dood van Abel - **Jezus ontmoet zijn moeder** - De moed van de Makkabese vrouw - Thema: het lijden van een moeder

*(D): Het offer van Izaak – **Het offer van Christus** - De bronzen slang
Thema: het kruis

*(E): De redding van Jonas - **Verschijsing van de verzezen Christus** - Ontsnapping van Samson uit Gaza - Thema: overwinning op de dood

*(F): De opneming ten hemel van Henoch - **Hemelvaart van Christus** - De opneming ten hemel van Elias - Thema: opneming ten hemel

3. LINKER DWARSBEUK

Schilderijen: Sint-Franciscus Xaverius met twee bedelaars, 19de eeuw en "Heilige Hubertus geknielt voor het hert" gesigneerd en gedateerd "M. De Visch, 1761"

Bas-reliëf in natuursteen in een rijk versierde nis: Sint-Martinus deelt zijn mantel met arme

Neogotische orgelkast met orgel van 1898 gebouwd door de gebroeders JORIS uit Ronse op het doksaal, uitzonderlijk geplaatst ten noorden van het koor. Het orgel is de eerste opdracht van de firma “Frères Joris”. De gebroeders Joris stammen uit een familie van orgelbouwers oorspronkelijk in Menen gevestigd. Zij willen natuurlijk een zeer goed werk afleveren dat als referentie kan dienen naar volgende opdrachtgevers.

Glasramen: **(G):* Naamheiligen en taferelen uit het leven van Jezus

4. KAPEL VAN ONZE-LIEVE-VROUW

Altaar met gepolychromeerde retabels en centraal beeld van Onze Lieve Vrouw en wordt links en rechts geflankeerd door gebeeldhouwde taferelen.

Glasramen: **(H):* Taferelen uit het leven van O.L.-Vrouw

5. KOOROMGANG

De **monumentale kruiswegstaties** in kunststeen zijn ingewerkt in de kooromgang in 1927 en getuigen van de kunstzinnige uitvoering van beeldhouwer Aloïs De Beule (1861-1935).

De kooromgang is gescheiden van het koor door een gesmeed hek van L. Blanchaert.

Glasramen: **(I):* Naamheiligen van de toenmalige leden van de kerkfabriek, hun echtgenote en kinderen

6. H. SACRAMENTSKAPEL

Neogotisch Heilig Sacrament-altaar met hardstenen tafel en gepolychromeerd houten retabel met centrale nis met calvarie en bekronende engelenfiguren. Achter het altaar in de muur bevindt zich de eerste steenlegging.

Glasramen:* (J): Naamheiligen en wapenschilden (met referenties naar de stad, het land, de paus en de bisschoppen van toen)

7. KOOR

Het **neogotisch hoofdaltaar** van zwarte natuursteen is voorzien van ingewerkte koperen reliëfplaten die het leven van de patroonheilige Sint-Martinus voorstellen en van een verguld tabernakel onder baldakijn. In 1976 werd de eikenhouten communiebank omgebouwd tot het huidige altaar vooraan in het koor. Op de neogotische eikenhouten koorbanken staan vooraan beeldjes van de twaalf apostelen (enkele gestolen). Een indrukwekkend triomfkruis is opgehangen aan de koor-ingang.

Glasramen: * (J): Naamheiligen en wapenschilden (met referenties naar de stad, het land, de paus en de bisschoppen van toen)

8. KAPEL VAN DE H. JOZEF

Altaar met gepolychromeerde retabels en centraal beeld van St Jozef met kind Jezus

(L) **Glasramen** : Taferelen uit het leven van de H. Jozef

9. RECHTER DWARSBEUK

Bas-reliëf in natuursteen in een rijk versierde nis: Sint-Martinus wordt geroepen om bisschop te worden van Tours in Frankrijk

Schilderij: "Sint-Martinus deelt zijn mantel met arme" - onbekend auteur, 18de eeuw

Schilderij: "Jezus aan het kruis tussen Maria en Heilige Johannes, aan de voet Heilige Maria Magdalena", paneel, 17de eeuw

(M) **Glasramen:** Naamheiligen van de toenmalige leden van de kerkfabriek, hun echtgenote en kinderen.

10. RECHTER ZIJBEUK

Glasramen: *(N): Koning David gehuldigd door Abigaïl – **Aanbidding der Wijzen** – Bezoek van de koningin van Saba aan koning Salomon - Thema: de hulde

*(O): Mozes bij het neerdalen van de Sinaï - **Jezus te midden van de leraars** - Daniël en koning Baltazar - Thema: het woord Gods

*(P): Mozes doet water ontspringen uit de rots – **Het doopsel van Christus** - Eliseüs en de Syriër Naaman - Thema: het water

*(Q): David en de profeet Nathan - **Jezus en de boetvaardige zondares** - Jonas in Ninive - Thema: oneindigheid van Gods barmhartigheid

*(R): Izaak zegent Jakob - **Jezus en de kinderen** – Jakob zegent de zonen van Jozef - Thema: de zegen

*(S): Het brandend braambos - **De gedaanteverandering van Jezus** – De droom van Jakob - Thema: de Godsopenbaring

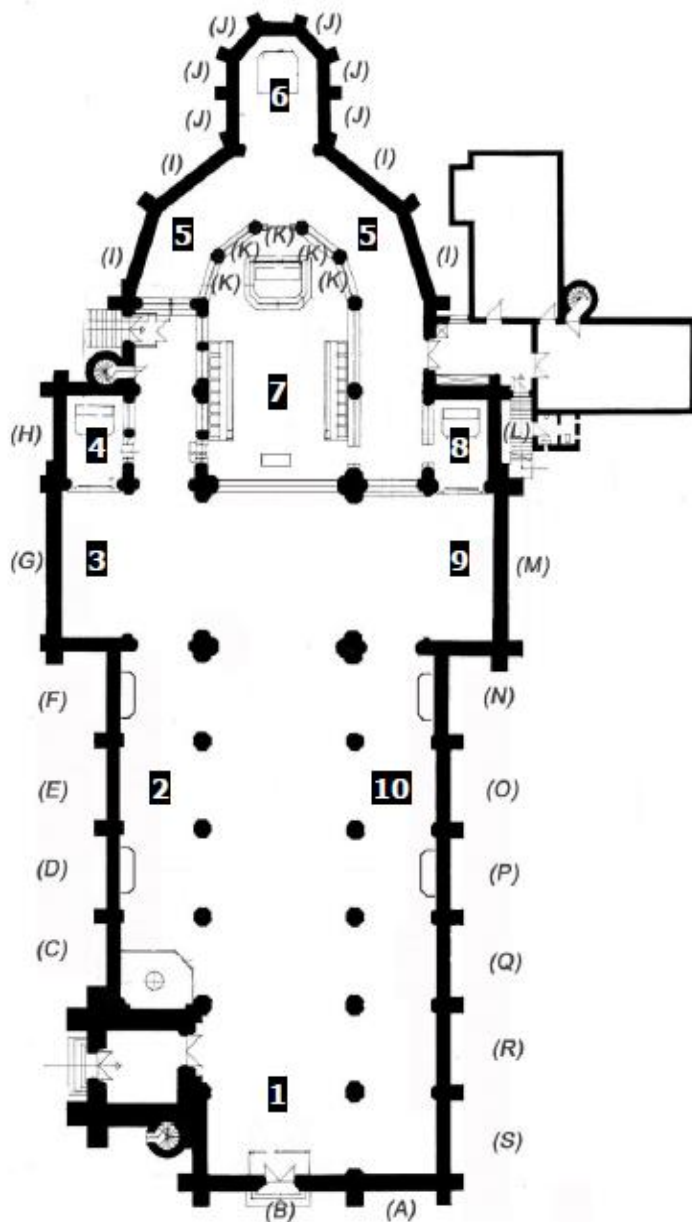
Let ook op de verschillende **Neogotische gepolychromeerde heiligen-beelden** op sokkel – onder meer van de Sint-Martinus met gans aan zijn voeten, Sint-Rochus met pelgrimsstaf en engel en hond, Sint-Petrus, Sint-Paulus, Heilig Hart van Jezus, Onze-Lieve-Vrouw en Kind Jezus en drie Mariabeelden, Sint-Antonius van Padua, Heilige Theresia, Sint-Anna, Sint-Philomena, Sint-Rita, Sint-Bernadette, Sint-Gerardus Majella, Sint-Franciscus-Xaverius en Piëta – vormen een representatieve staalkaart van de devotie eind 19de eeuw.

Weekkapel : Beeldhouwwerk van het Sint-Hubertus van gepolychromeerd hout dateert volgens opschrift uit de 16de eeuw en is vermoedelijk afkomstig uit de oude kerk.

Schilderij: "Piëta met wenende engelen", doek, 18de eeuw;

Bibliografie

- Onroerend erfgoed Oost-Vlaanderen, beschermingsarchief.
- Pattin M. 1992: De neogotische Sint-Martinuskerk te Ronse van architect Modeste De Noyette, *Annalen GOKRTI* XLI, 57- 105
- Vanderkimpen J. 1996: *Sint-Martinus Ronse, 1896-1996*, Ronse.

PLATTEGROND